

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Александров А.І.

студент,

Науковий керівник: Ільєва Н.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОСВІДЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ ТА В УКРАЇНІ

У століття загальної комп'ютеризації, електронні документи стають частиною нашого повсякденного життя, але з появою нової форми документів, виникає питання про правове регулювання посвідчення електронних документів, а також актуальними є питання щодо способів фіксації, засвідчення такої форми документообігу. Засвідчення електронних документів в Україні є недостатньо врегульованим на сьогоднішній день, але є ряд нормативно-правових актів, які регулюють декілька аспектів електронного документообігу. Більш досконале регулювання у сфері електронного документообігу є значним кроком до підвищення рівня вітчизняного рівня законодавства.

Але процес реформування не завжди має позитивний вплив на правовий режим, який існує на даний момент в конкретній державі. Українським законодавцям, перед тим, як проводити реформування у сфері електронного документообігу необхідно звернути увагу на досвід розвинених країн. У першу чергу до тих, які вже тривалий час використовують електронні документи, а також в яких дозволено їх нотаріальне посвідчення: Франції, Німеччини, Японії, Італії, Греції та інші.

Подібні думки висловлюють такі українські вчені як Г.Ю. Гулевська, Н.В. Карнарук, К.І. Федорова. Наприклад Г.Ю. Гулевська вважає, що латинська система нотаріату має характерно постійний розвиток і рефлексію. Ці висновки були зроблені на основі аналізу нотаріату Польщі, Туреччини та Румунії, де відносно недавно були проведені нотаріальні реформи.

Електронний цифровий документ та електронний цифровий підпис досить широко використовуються в країнах з ринковою економікою. Від світових тенденцій у цьому напрямі намагається не відставати і Україна. З розвитком і модернізацією технологій для зручності й швидкості проведення операцій в Україні розпочалося широке застосування електронних документів. Правові основи для застосування електронних документів у цивільних правовідносинах уперше закладені у Цивільному кодексу України (ЦК), що набув чинності з 01.01.2004 р.

У ч. 6 ст. 7 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» встановлюється, що копією електронного документа є візуальне подання цього документа на папері, яке засвідчене у порядку встановленому законодавством [3]. Тобто це означає, що засвідчена нотаріусом копія електронного документа відповідає вимогам чинного законодавства, а отже має цілком допустимий доказовий характер. Закон України «Про електронний цифровий підпис» визначає поняття, види, основні

терміни, пов'язані з використаних електронного підпису [4]. У діючому Цивільно-процесуальному кодексі відсутні механізми подання електронних доказів, їх дослідження та критеріїв їх оцінки, зокрема перевірки належності, допустимості, достовірності.

Така розвинена країна як Японія, з квітня 2000 року внесла зміни до нотаріальне законодавство, що дозволило виробляти посвідчення електронних документів.

Це викликало появу наступних нотаріальних дій:

- безпосередньо посвідчення нотаріальних документів – з'явилася можливість засвідчувати установчі документи юридичних осіб, виготовлені в цифровій формі;

- посвідчення часу пред'явлення електронних документів;

- зберігання засвідчених електронних документів;

- засвідчення справжності збережених електронних документів;

- виготовлення копій збережених електронних документів.

Електронне посвідчення проводиться спеціальною системою, яка іменується «Центр електронного посвідчення». Безпосередньо процедура посвідчення проходить ряд етапів:

1. Клієнт готує цифровий документ у форматі PDF і постачає його своїм цифровим підписом. Міністерством юстиції було затверджено 5 типів цифрових сертифікатів, що видаються лише кількома державними та приватними структурами.

2. Запит на вчинення електронного посвідчення відправляється по Інтернету. Для цієї мети Міністерство юстиції надає сторінку для на своєму сайті. Прийнятий запит на вчинення електронного посвідчення відправляється в «Центр електронного посвідчення» для подальшого вчинення нотаріальної дії нотаріусом.

3. Нотаріус завантажує цифровий документ з сервера «Центру» на свій офісний комп'ютер і перевіряє його на відповідність необхідним вимогам.

4. Потім нотаріус приймає підтвердження клієнта. При цьому потрібна особиста присутність клієнта.

5. Після того, як нотаріус отримує підтвердження від клієнта, він докладає до цифрового документу сертифікат підтвердження у форматі PDF зі своїм цифровим підписом, зберігає на переносному носії і зраджує клієнту.

Даний вид нотаріального посвідчення особливо популярний у юридичних осіб, які бажають провести завірення установчих документів. Це пов'язано в першу чергу з тим, що в Японії, при посвідченні цифрових документів, юридична особа звільняється від сплати гербового збору.

Підводячи підсумок всьому вищесказаному слід зазначити, що за рівнем інтеграції новітніх технологій у нотаріальній діяльності нотаріат Японії набагато випереджає український нотаріат. Посвідчення електронних документів, як вид нотаріальної діяльності є значним кроком у розвитку вітчизняного законодавства в цілому та нотаріату зокрема.

Нотаріат України знаходиться на шляху реформування і необхідно враховувати багаторічний, а в деяких країнах і багатомісячний, досвід ведення нотаріальної діяльності. Законодавство України щодо електронного документообігу знаходиться на стадії становлення. ЗУ «Про електронні документи та електронний документообіг» та ЗУ «Про електронний цифровий підпис» є перший крок до переходу вітчизняного законодавства на рівень провідних держав світу у цьому питанні.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст. 492 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-iv>.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.
3. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
4. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003. – № 852- IV. Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.
5. Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003. – № 851- IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
6. Гулевська Г. Ю. Аналіз зарубіжного досвіду державного регулювання нотаріальної діяльності та пріоритети запозичення в Україні / Г. Ю. Гулевська // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 7. – С. 57-61.
7. Карнарук Н. В. Державний контроль за нотаріальною діяльністю в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Н. В. Карнарук. – Ірпінь, 2007. – 24 с.
8. Федорова К. І. Перспективи реформування законодавства щодо адміністративно-правового регулювання приватної нотаріальної діяльності / К. І. Федорова // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2007. – № 3 (40). – С. 158-167.
9. Фурса С.Я. Теорія нотаріального процесу: Науково-практичний посібник / За заг. ред. С. Я. Фурси. – К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2012. – 920 с.

Бондарчук М.В.*студентка,**Київський національний університет імені Тараса Шевченка***ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТРЕТІХ ОСІБ
У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ**

Окрім позивача та відповідача, які є основними суб'єктами цивільного процесу, на захист прав, свобод та інтересів яких здійснюється судочинство, у справу можуть вступити й інші особи, яких безпосередньо стосується, як саме провадження, так і остаточний результат діяльності суду – судові рішення. Мова йде саме про третіх осіб.

Законодавець не дає відповіді на питання, як розуміти термін «треті особи». При цьому, як вказують М. М. Коршунов та Ю. Л. Марєєв, серед усіх осіб, які беруть участь у справі, треті особи є найменш зрозумілими фігурами. Звичне значення слів «треті особи» не тільки не сприяє з'ясуванню їхнього процесуального статусу, але, навпроти, здатне ввести в оману. Відсутність у юридичній лексиці більш виразного терміна ускладнює розуміння ролі цих учасників [4, с. 130].

Юридичний словник дає визначення третіх осіб у цивільному й господарському процесі як осіб, що захищають своє право та охоронювані законом інтереси в цивільній справі, порушеній за позовами інших осіб (сторін) [12, с. 274].

У правовій літературі, присвяченій питанням цивільного процесу, поняття «треті особи» розуміється, переважно, в тому контексті, що відповідні особи є кількісно третіми стосовно сторін – позивача та відповідача. Таку позицію відстоює, наприклад, Т. Є. Абрамова. Автор підкреслює, що у